

зв'язку й має виступити формування у кожного вихованця уявлення про себе не просто як про громадянина, який підтримує чинний лад, а як про незалежну особистість, здатну прийняти на себе моральну відповідальність перед суспільством за себе, за інших, за справу.

Таким чином, вважаємо, що ідейно-політичний напрямок виховної діяльності сприяє більш ефективному формуванню політичної культури та політичного мислення студентської молоді, що в умовах сьогодення набуває надзвичайно актуального й необхідного значення.

Список використаних джерел

1. Артемова Л. В. Історія педагогіки України : Підручник. – К. : Либідь, 2006. – 424 с.
2. Карпенчук С. Г. Філософія освіти (загальна теорія педагогіки) : монографія / С. Г. Карпенчук. – К. : Видавничий Дім "Слово", 2013. – 688 с.
3. Кондрашова Л. В. Педагогіка в запитаннях і відповідях : навч. посіб. / Л. В. Кондрашова, О. А. Пермяков, Н. І. Зеленкова, Г. Ю. Лаврешина. – К. : Знання, 2006. – 252 с.
4. Семиченко В. А. Психологія педагогічної діяльності : Навч. посіб. – К. : Вища шк., 2004. – 335 с.
5. Українська педагогіка в персоналіях : У 2 кн. Кн. 2 : Навч. посібник / За ред. О. В. Сухомлінської. – К. : Либідь, 2005. – 552 с.

In the article the attempt of analysis of actualization of ideological and political direction of an educate activity of student young people is done in the conditions of today; attention is accented on the key aspects of forming of political culture of personality.

Key words: *actuality, education, young people, ideological and political direction.*

УДК 159.9 – 355.3

Ментус І.Е.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ НА КАФЕДРІ ВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

У статті робиться спроба аналізу особливостей організації навчально-виховного процесу на кафедрі військової підготовки та надаються рекомендації з удосконалення навчально-виховного процесу підготовки офіцерів запасу.

Ключові слова: *навчально-виховний процес, професійно-бойові якості.*

Актуальність проблематики військово-патріотичного виховання молоді безперечно не викликає сумніву. Ця тематика висвітлювалась у працях відомих вітчизняних вчених І.Д. Бега, С.Д. Максименко, О.В. Сухомлінської, Н.Й. Волошиної, М.Б. Євтуха, В.К. Кременя, Н.Г. Ничкало та багато інших. Разом з формуванням громадянсько-патріотичної свідомості такий вид діяльності дає можливість засвоєння молодій людині додаткових знань, які вона може застосувати при виборі професійного, наприклад, військового спрямування (І.Д. Бех).

В умовах сьогодення метою проведення військової підготовки є забезпечення Збройних Сил, інших військових формувань, а також правоохоронних органів та Держспецтрансслужби необхідною кількістю військовонавчених громадян для виконання військового обов'язку в запасі, проходження військової служби за контрактом або за призовом осіб офіцерського складу, проходження служби у військовому резерві Збройних Сил та інших військових формувань, а також забезпечення реалізації права громадян на рівні можливості у виборі професії шляхом здобуття додаткових знань, умінь і навичок, необхідних для належного виконання військового обов'язку в запасі у мирний час, обов'язків військової служби у воєнний час та для майбутньої професійної діяльності [1].

Мета статті – розглянути психолого-педагогічні особливості організації навчально-виховного процесу на кафедрі військової підготовки.

Завдання - проаналізувати визначені особливості організації навчально-виховного процесу на кафедрі військової підготовки; виявити напрямки покращення навчально-виховного процесу; надати рекомендації щодо удосконалення навчально-виховного процесу підготовки офіцерів запасу.

Керуючись Постановою Кабінету Міністрів України від 01.02.2012р. № 48 „Про затвердження Порядку проведення військової підготовки студентів вищих навчальних закладів за програмою підготовки офіцерів запасу”, наказом МО та МОН України від 11.11.2004 р. № 531/857 „Про затвердження Інструкції про організацію підготовки офіцерів запасу з числа студентів вищих навчальних закладів” підкреслимо, що навчально-виховний процес на кафедрі військової підготовки має ряд особливостей, що відрізняють його як від навчально-виховного процесу на цивільних кафедрах ВНЗ, так і від навчально-виховного процесу у вищих військових навчальних закладах. Знання і врахування цих особливостей педагогічним колективом кафедри військової підготовки сприяє цілеспрямованій роботі з удосконалення військової підготовки, дозволяє розставити правильні акценти у навчальній і виховній роботі зі студентами, використовувати найбільш ефективні форми і методи навчання, сформулювати вимоги до викладача кафедри військової підготовки [2].

Особливості навчально-виховного процесу на кафедрі військової підготовки обумовлені, по-перше, специфікою самого призначення офіцерів запасу як резерву офіцерських кадрів Збройних Сил та інших силових структур держави і відповідними особливими вимогами до їх підготовки.

По-друге, ці особливості обумовлені специфічними умовами проведення військової підготовки в цивільному ВНЗ: одночасною підготовкою студента із двох спеціальностей – цивільної і військової, відносно малим обсягом навчальних годин, що відводиться на військову підготовку, обмеженим контактуванням зі студентами викладачів кафедри, відсутністю у ВНЗ умов, характерних для військової частини і військового навчального закладу: суворого статутного порядку, військової дисципліни, психологічних і фізичних навантажень, що відповідають видам військової діяльності, до яких готуються студенти [2].

По-третє, ці особливості обумовлені соціально-психологічними характеристиками студентів, як об'єктів навчально-виховного процесу на кафедрі військової підготовки: їх високим загальноосвітнім і культурним рівнем, розвиненою уявою і здібностями до абстрактно-логічного мислення, загальною цивільною спрямованістю особистості, емоційністю, вразливістю, недостатньою психологічною стійкістю.

Важаємо за необхідне акцентувати увагу на основних характерних особливостях навчально-виховного процесу на кафедрі військової підготовки на сучасному етапі.

Перш за все, це органічний зв'язок навчально-виховного процесу на кафедрі військової підготовки офіцерів запасу із навчально-виховним процесом у ВНЗ.

Підкреслимо ще один важливий аспект цього зв'язку: навчально-виховний процес на кафедрі військової підготовки повинен за науковістю, інтелектуальною насиченістю, педагогічною культурою відповідати рівню вищого навчального закладу [2].

Якщо він проводиться на сучасній науковій основі, мобілізує розумові здібності студента, спонукає його до самостійної творчої роботи, то у студентів з'являється інтерес до військової підготовки, а потім і захопленість нею, виникає внутрішня потреба в отриманні військових знань, умінь і навичок. Головна роль у цьому належить викладачам кафедри військової підготовки, їх комунікативної та психологічно-педагогічної компетенції.

Другою особливістю навчально-виховного процесу на кафедрі військової підготовки є домінування в ньому виховних функцій і дій над навчальними функціями, тобто переважно виховний характер. Пояснюється це тим, що найбільш відповідальним, складним і трудомістким завданням військової підготовки є формування у студентів необхідних офіцеру

професійно-бойових і психологічних якостей особистості. Зрозуміло, це не зменшує значення власне військової освіти студентів, їх військово-професійної підготовки з військової спеціальності, що досягається в ході навчання студентів на кафедрі військової підготовки. Проте – це важливе завдання, як показує досвід роботи військових кафедр, вирішується легше і успішніше завдяки високому загальному розвитку студентів, їх ерудиції, фундаментальній загальнонауковій і інженерно-технічній підготовці, що проводиться на цивільних кафедрах ВНЗ [5].

Вирішальним чинником виховання є особиста дія викладача на студентів, його соціокультурна компетентність, але слід враховувати також велике виховне значення військового мікроклімату на кафедрі військової підготовки, в першу чергу статутного порядку.

Першорядним виховним завданням є формування у студентів військово-професійної спрямованості, психологічної готовності до служби в збройних силах. Ретельне продумування і планування, чітка організація, спрямованість і цілеспрямованість виховної роботи, пошуки нових форм і методів виховних дій, забезпечення їх дієвості на кожного студента є неодмінними умовами ефективності виховного процесу на кафедрі військової підготовки.

Третя особливість навчально-виховного процесу на кафедрі військової підготовки полягає в необхідності його завершеності, стійкості і міцності його результатів, тобто переконань, знань, умінь і навичок, а також якостей особистості, сформованих на кафедрі військової підготовки, які визначають підготовленість студента до виконання обов'язків з отриманої військової спеціальності. Підтримка рівня військово-професійних знань для офіцерів запасу (фахівців з вищою освітою) полегшується за рахунок набутого у ВНЗ уміння працювати з літературою і самостійно здобувати знання. Гостріше стоїть проблема збереження у офіцерів запасу необхідних умінь і навичок, професійно-бойових якостей особистості і перш за все військово-професійної спрямованості. Стійкість сформованих професійно-бойових якостей особистості майбутніх офіцерів повинна передбачатися, як одне з важливих завдань навчально-виховного процесу на кафедрі військової підготовки. Оскільки це завдання вирішується у сфері військово-патріотичного і військового виховання студентів, ця особливість навчально-виховного процесу на кафедрі військової підготовки органічно пов'язана з попередньою – переважно виховним характером цього процесу [5].

Четверта особливість навчально-виховного процесу на кафедрі військової підготовки полягає в тому, що він повинен забезпечувати підготовку офіцерів запасу на перспективу. Це пояснюється, з одного боку, невизначеністю моменту призову офіцерів запасу, а з іншого – безперервним розвитком військової науки і техніки, удосконаленням організаційної структури військ, форм і методів ведення бойових дій і особливо швидким ускладненням, модернізацією і появою нових зразків озброєння і бойової техніки, автоматизацією процесів управління військами і комплексами озброєння. Внаслідок цього офіцер запасу обов'язково постане перед необхідністю швидкого освоєння нових зразків озброєння і бойової техніки, які не вивчалися ним на кафедрі військової підготовки.

Тому в навчальному процесі на кафедрі військової підготовки повинен робитися акцент на глибоке розуміння суті явищ, що вивчаються, процесів, основ і принципів побудови й роботи зразків озброєння та бойової техніки, що вивчаються, перспектив їх подальшого розвитку.

Отже, характер навчання офіцерів запасу на кафедрі військової підготовки повинен ґрунтуватися на високій теоретичній підготовці студентів ВНЗ. Слід повною мірою використовувати їх загальнонаукові й технічні знання, їх участь в науково-дослідній роботі на кафедрах ВНЗ і у військово-науковій роботі на кафедрі військової підготовки [4].

П'ята особливість навчально-виховного процесу на кафедрі військової підготовки – явно виражена і така, що відрізняє його від інших кафедр ВНЗ – це практична спрямованість. Ця особливість є віддзеркаленням вимог підготовки офіцера запасу саме до конкретної практичної діяльності за набутою військовою спеціальністю. Але успішна практична діяльність офіцера припускає наявність у нього твердих умінь і навичок з управління підрозділом в сучасному бою, ефективного використання озброєння, його грамотної технічної експлуатації, навчання і

виховання підлеглих. Для прищеплення цих професійно-бойових умінь і навичок навчально-виховний процес на кафедрі військової підготовки насичується польовими і практичними заняттями, лабораторними роботами, вправами, тренуваннями, відпрацюванням нормативів, практичними роботами з обслуговування зразків озброєння і бойової техніки.

Зазначимо, що матеріальною основою практичної підготовки студентів є навчальна матеріально-технічна база кафедри військової підготовки, до стану якої висуваються особливі підвищені вимоги.

Шоста особливість навчально-виховного процесу на кафедрі військової підготовки полягає у специфічних для ВНЗ формах його проведення: суворому статутному порядку на кафедрі військової підготовки, військовій дисципліні, дисциплінарній практиці, розпорядку дня. Ці безумовно необхідні елементи військового виховання обумовлюють незвичний для студентів мікроклімат кафедри військової підготовки і вступають в суперечність із звичною для них «вільною» атмосферою у ВНЗ. Ця суперечність особливо загострюється під час проведення навчального збору у військах, на якому студенти повністю потрапляють в умови військової частини. Для студентів, які не служили в армії, ці умови, зокрема, необхідність чіткої статутної регламентації всієї своєї діяльності, труднощі, психічні і фізичні навантаження вельми незвичайні. Все це вимагає від викладачів кафедри військової підготовки особливого педагогічного такту і продуманої методики прояву вимогливості до студентів [4].

Нарешті, сьома особливість навчально-виховного процесу на кафедрі військової підготовки – його напруженість, інтенсивність. Ця особливість обумовлена, по-перше, суперечністю між швидко зростаючим у зв'язку з науково-технічним прогресом у військовій справі обсягом навчального матеріалу і відносно малим і практично незмінним лімітом часу, що відводиться у ВНЗ на військову підготовку; по-друге, суперечністю між складністю і відповідальністю виховних завдань військової підготовки і обмеженим числом контактів із студентами викладачів кафедри військової підготовки.

Обидві суперечності загострюються через ускладнення завдань військової підготовки в сучасних умовах, підвищення вимог до якості професійної підготовки офіцерів запасу, і, перш за все, до їх практичної підготовки, до рівня сформованих професійно-бойових якостей особистості. Тому, всі ланки навчально-виховного процесу на кафедрі, кожне заняття з військової підготовки повинні нести велике навчальне і виховне навантаження.

Безперечно, шлях подолання вказаних суперечностей лежить в педагогічно обґрунтованій оптимізації й інтенсифікації навчально-виховного процесу на кафедрі військової підготовки.

Отже, відзначимо, що в основі оптимізації й інтенсифікації навчально-виховного процесу на кафедрі військової підготовки лежить високий загальноосвітній рівень студентів, який в принципі дозволяє їм швидко і свідомо засвоювати складний і різноманітний навчальний матеріал. Але щоб реалізувати цю можливість, потрібно активізувати пізнавальну діяльність студентів на користь військової підготовки. Для цього необхідно, по-перше, викликати у студентів потребу й інтерес до вивчення дисциплін військової підготовки, по-друге, забезпечити високу інформативність навчального матеріалу, по-третє, створити на заняттях творчу обстановку, емоційний настрій, що викликають пізнавальну активність студентів, спонукаючи їх до напруженої, захоплюючої роботи із засвоєння питань, що вивчаються.

Великий ефект в інтенсифікації навчального процесу дає також організація цілеспрямованої самостійної роботи студентів, самопідготовки. Самостійна робота студентів ґрунтується на їх науковій і технічній ерудиції, умінні працювати з літературою. Працюючи з літературою, виконуючи завдання викладача, студенти привчаються до самостійного аналізу і відбору навчального матеріалу, оволодівають навичками самоконтролю, розвивають свою здібність до самоосвіти, самостійного добування знань.

Напруженість навчально-виховного процесу на кафедрі військової підготовки накладає відбиток на весь стиль її роботи, вимагає оперативності і чіткості у вирішенні виховних завдань, наукової організації праці, постійного критичного аналізу організації справи з боку

керівництва кафедри. З іншого боку, напруженість військової підготовки має для студентів велике виховне значення, оскільки привчає їх до труднощів військової діяльності, інтенсивності, відповідальності і різноманітності аспектів роботи офіцера.

Безперечно, розглянуті особливості навчально-виховного процесу на кафедрі військової підготовки в значній мірі визначають вимоги до викладача кафедри, структуру його педагогічної діяльності і можливості наукової організації його праці тощо. Адже, в умовах сьогодення перед педагогічною громадою постало актуальне завдання працювати над створенням такої моделі вихованості студентської молоді, яка б давала їй змогу оптимально вирішувати складні питання своєї життєтворчості, успішно досягати індивідуальних і суспільних цілей.

Список використаних джерел

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 01.02.2012р. № 48 „Про затвердження Порядку проведення військової підготовки студентів вищих навчальних закладів за програмою підготовки офіцерів запасу”.
2. Наказ МО та МОН України від 11.11.2004р. № 531/857 „Про затвердження Інструкції про організацію підготовки офіцерів запасу з числа студентів вищих навчальних закладів”.
3. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання / Бех І.Д. Науково-методичний посібник. – К. : ІЗМН, 1998. – 204 с.
4. Основы военной психологии и педагогики / Под ред. А.В. Барабанщикова. – М. : Воениздат, 1988. – 278 с.
5. Хорев І.О. Педагогічні основи забезпечення ефективності підготовки військових фахівців у вищих закладах освіти / Хорев І.О. Навчально-методичний посібник. – К. : ВГІ НАОУ, 2000. – 123 с.

In the article the features of organization of an educational-educate process open up on the department of military preparation, recommendations are given on the improvement of an educational-educate process of preparation of officers of supply.

Key words: *educational-educate process, professionally battle qualities.*

Miąso Janusz

OD PSYCHOTRANSGRESJONIZMU KU POSTAWIE TWÓRCZEJ AKTYWNOŚCI – PANACEUM NA MEDIOHOLIZMY

Aktualnie jednym z największych wyzwań dla ludzkości, w tym szczególnie rodziców, nauczycieli i samych uczniów jest niewątpliwie mediatyzacja, czyli potężna ekspansja nowych mediów w kierunku „zawłaszczania” wszystkich dziedzin życia indywidualnego i społecznego. Nowe media niosą ogromną ilość zalet, które można mnożyć, począwszy od nieograniczonego dostępu do informacji na każdy temat, aż po permanentną komunikację, właśnie przy pomocy mediów, z każdym i praktycznie w każdym miejscu świata. Równocześnie jednak, skala zagrożeń niestety też jest bardzo duża. Trudno ocenić dziś tę proporcję. Pewnym jest, że eksperci biją na alarm, bo znika prywatność, dobra kondycja fizyczna i psychiczna, a przede wszystkim realne, bezcenne kontakty interpersonalne. Zanurzenie, czyli immersja w nowe media jest ogromna, co dla psychologów, pedagogów, musi stać się wielkim wołaniem o kształtowanie takiej osobowości, która media wykorzysta dla budowania człowieka i społeczeństwa, a nie niszczenia. Psychotransgresjonizm profesora Józefa Kozielskiego jest moim zdaniem, takim nowym nurtem, który pomoże kształtować taką osobowość i takie postawy, która wykorzysta media dla wzmacniania osobowości, przeciwko uzależnieniu, dziś szczególnie groźnym, jakimi są właśnie mediolizmy.

Słowa kluczowe: *psychotransgresjonizm, nowe media, mediatyzacja, postawa, mediolizmy*